

OILADA BOLALAR BILAN MULOQOTNI TASHKIL ETISHNING METODOLOGIK ASOSLARI

Erkinjonova Guljaxon Farxodjon qizi,
Qo'qon universiteti ta'lim kafedrasida o'qituvchisi
ms.guljahon92@gmail.com

***Annotatsiya.** Muloqot tushunchasi bu keng qamrovli tushuncha hisoblanadi. Muloqot kishilar hayoti va foyiatining eng muhim xususiyatlaridan biri bo'lib insonlar o'rtasida ma'lumot almashish va ijtimoiylashuv vositasidir. Ota-onalar va oilaning boshqa a'zolari bilan mazmunli kommunikativ muloqotni tashkil qilishda maktabgacha ta'lim tashkiloti pedagoglari yetakchi rol o'ynaydi. muloqot bolaning aqliy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Muloqot jarayonida u atrofdagi dunyoning ob'ektlari, hodisalari haqida ma'lumot oladi, ularning xususiyatlari va funksiyalari bilan tanishadi. Muloqotda bolaning bilimga qiziqishi o'zlashtiriladi. Boshqa odamlar bilan muloqot qilish unga ijtimoiy muhit, jamiyatdagi xulq-atvor normalari, o'zining kuchli va zaif tomonlari, atrofdagi dunyoga boshqalarning qarashlari haqida ko'p narsalarni o'rganishga imkon beradi. Kattalar va tengdoshlar bilan muloqot qilish, bola o'z xatti-harakatlarini tartibga solish, faoliyatda o'zgarishlar qilish, boshqa odamlarning xatti-harakatlarini tuzatishni o'rganadi. Muloqot rivojlanadi, maktabgacha yoshdagi bolaning hissiy sohasini shakllantiradi. O'ziga xos insoniy his-tuyg'ularning butun doirasi bolaning boshqa odamlar bilan muloqot qilish sharoitida paydo bo'ladi.*

***Kalit so'zlar:** Muloqot, hamkorlik, o'zaro aloqalar, oilaviy muhit, kommunikatsiya ta'lim-tarbiya, metadalogiya*

Oiladagi tarbiyaviy jarayon o'ziga xos xususiyatga ega. Uning oxiri va avvali yo'q. Biz bolani tug'ilgandan boshlab tarbiyalaymiz. Bola otaonaning xatti-harakatlarini taqlid qilish orqali o'rganadi, ular aytgan so'zlarni takrorlaydi. Demak, ota-ona bola shaxsi shakllanishi uchun ideal tarbiyachi bo'lishi kerak. Oiladagi tarbiyaviy jarayon awalo bola bilan ota-ona o'rtasidagi doimiy muloqotdir. Bolaning tarbiyasi yaxshi bo'lishi uchun uni sevish kerak. Biz bola bilan muloqotga necha minut vaqt ajratamiz? Shuni o'ylab ko'rish kerak. 1 soat vaqt ajratsak, bu yaxshi. Tadqiqotlarning ko'rsatishicha, ota-ona va bola o'rtasidagi muloqot bir sutkada 1,8 soatni tashkil qilar ekan. Ona 35 minut muloqotda bo'lar ekan: «qoming ochmi? nima yeysan?» kabilar tarzida. Bola savol bersa ayrim ota-onalar javob bergisi kelmaydi. Ona ovqat tayyorlash bilan ovora, ota gazeta o'qish bilan. Turli yoshdagi farzandlarda u yoki bu muammo bo'lishini biz . kattalar bilishimiz, unga vaqt ajrata olishimiz kerak. Moddiy g'amxo'rlik bolaga, uning tarbiyasi uchun, muloqoti shakllanishi uchun yetarli emas. Bolaning qalbiga quloq sola bilish muhim. Ota-ona o'rtasidagi nizolar kelib chiqishining sabablaridan biri bolaga e'tibor bermasligidadir. Nima uchun biz hamkasblarimiz bilan, do'stlarimiz bilan qancha muloqotda bo'lsak ham qoniqmaymiz, lekin farzandimiz bilan kam muloqotda bo'lamiz? Ota-onaning e'tibori oilada hissiyot madaniyatini tarbiyalashga yordam beradi. Shunday savol tug'iladi:

Nima uchun o'smirlar jinoyatchilik ko'chasiga kirib qolayapti? Masalan, o'smirlar keksa kishini kaltaklashayapti. Demak, biz kattalar farzandimizga e'tiborliroq bo'la olmayapmiz. Ularning ko'ngliga quloq solmayapmiz. Ularda boshqalar g'amiga hamdard bo'lish tuyg'usini shakllantira olmayapmiz. Yoshlar bilan moda haqida gaplashsangiz ular siz bilan ko'ngildan muloqotda bo'ladilar. Shu tariqa ulaming ko'ngliga qo'l solish mumkin. Bolalar bilan ota-ona o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni tashkillashtirish uchun turli to'siqlar xalaqit beradi. Jumladan, band bo'lish «to'sig'i» — ota-onalar doimo band bo'lishadi, bolaga e'tibor berolmaydilar, chunki ulaming uy yumushlari ko'p. Bu bolada hissiy rivojlanishning to'xtashiga olib keladi. Ikkinchi to'siq — yoshga bog'liq bo'lib, bunda kattalarning yoshi ulug' bo'lgani uchun Bolani tushunmaydilar. Bolaning ichki dunyosini hisobga ololmaydilar. Kattalar

uchun arzimaydigan narsalar bola uchun muhim bo'lishi mumkin. Eski qolip «to'sig'i» — ota-onalar o'z bolasining yoshi ulg'ayib borayotganini sezishmaydi. Farzand ulg'ayib borgan sari ota-onasining u bilan hisoblashishlarini istaydi. Shuning uchun ular o'rtasida tushunmovchiliklar, nizolar tug'iladi. Biz kattalar farzandlarimiz bizni doimo tinglashlarini xohlaymiz, bizga bo'ysunishlarini istaymiz. Ulaming mustaqil fikrlarini eshitishga erinamiz. Demak, kattalar bolaga nisbatan eski qarashlarini yo'qotishlari lozim. Shunda o'rtadagi to'siq yo'qoladi.

Tarbiyaviy an'analardagi «to'siq» — ota-onalar oiladagi ilgarigi tarbiyaviy ta'sir usullarini qo'llaydilar, bolaning ruhiy rivojlanishi darajasini hisobga olmaydilar. Ular o'z malakalarini oshirish ustida ishlamaydilar. Natijada bola bilan o'rtalarida to'siq paydo bo'ladi, ular bir-birlarini tushuna olmaydilar. Didaktizm — bunda ota-onalar bolaga doimo aql o'rgatadilar. «Unday qilma,» «bu to'g'ri, bu noto'g'ri» va h.k. Bolaning har bir qadami o'lchanadi, baholanadi. Bu esa bolada zo'riqishni yuzaga keltiradi, asabiy bo'lib qoladi. Demak, yuqoridagi «to'siqlar»ni yo'qotish uchun ota-ona farzandi bilan to'g'ri muloqotda bo'lish yo'llarini izlab topishi kerak. Shundagina bola bilan til topisha olishlari mumkin bo'ladi.

Bolaning go'daklik chog'larida yaxshi va ko'p vaqt davomida qo'lda olib yurilishi ularda dadil harakatlanish, ishonch va mehr hislarining shakllanishiga asos bo'lishi bilan birga, ularda mehrlil munosabatlarning shakllanishiga ta'sir ko'rsatib, go'dakning jadal hissiy rivojlanishiga imkoniyat yaratadi. Go'dakni mustahkam va ko'p vaqt qo'lda olib yurish shaxs shakllanishiga xizmat qiladigan asosiy omillardan biridir. Bolalar o'zlarini yetarlicha xavfsiz olib yurilganliklarini eslay olishmaydi, lekin ularga yetarlicha xavfsiz munosabat bo'lmasa, bunday harakatlar ularning xotirasida muhrlanadi va kelajakda buning oqibatlari go'dakka o'z ta'sirini o'tkazadi. Biz bolalik davridagi muloqotni rivojlantirishning eng muhim yo'nalishlarini

ta'kidlashga harakat qilamiz. V.N. Belkina bolalik davridagi muloqotni rivojlantirishning quyidagi asosiy yo'nalishlarini belgilaydi:

1) aloqa yo'nalishini bosqichma-bosqich o'zgartirish. Birinchi bir yarim oyda bolada kattalar bilan muloqot qilish zarurati paydo bo'ladi, lekin muloqotning tashabbuskori kattalardir, chunki u muloqot holatini yaratadi. Erta yoshda bolaning o'zi kattalar bilan aloqada tashabbus ko'rsatishni boshlaydi, uning qiziqishlari doirasi kengayadi. Keyin, o'rtada, kattaroq maktabgacha yoshda, bola o'zi uchun atrofdagi dunyoning yangi qiziqarli ob'ektini kashf etadi - uning tengdoshi, "bolalar jamiyati" rivojlanadi, bu bolalarning bir-biri bilan maxsus muloqotini nazarda tutadi. Binobarin, bolaning muloqotining yo'nalishi ikki tomon bilan tavsiflanadi: bola - kattalar va bola - bola.

2) Muloqotga bo'lgan ehtiyojning mazmuni o'zgarib bormoqda, yanada murakkablashmoqda. M.I. Lisina, ushbu ehtiyojning rivojlanishining quyidagi bosqichlarini ajratib ko'rsatish kerak: kattalarning e'tibori va xayrixohligida (0 oydan 6 oygacha; hamkorlikda (erta yoshda); bolaning ehtiyojlariga ishonchli munosabatda (yosh va o'rta) maktabgacha yosh); o'zaro tushunish va empatiyada (katta maktabgacha yosh).

3) Muloqot motivlari: kognitiv, biznes va shaxsiy. Kognitiv bo'lganlar bolaning atrofidagi dunyoga qiziqishi bilan bog'liq bo'lib, bu bolalarning savollarida aks etadi. Ishbilarmonlik motivlari har qanday faoliyatni amalga oshirishda bolaning kattalar yoki tengdoshlari bilan hamkorlik qilish holatiga hamroh bo'ladi. Shaxsiy o'sib borayotgan shaxsning kattalar va tengdoshlarining ichki dunyosiga qiziqishini, bolaning boshqa shaxsga ijtimoiy guruh vakili sifatida munosabatini tavsiflaydi.

4) Bola asta-sekin muloqot qilish usullarini o'zlashtiradi. To'g'ridan-to'g'ri muloqot jarayonida yuz ifodalari va pantomima qo'llaniladi, keyin hayotning uchinchi yilidan boshlab bola nutqni muloqot vositasi sifatida ishlata boshlaydi. Dastlab u nutq orqali asosan kattalar bilan muloqot qiladi va faqat maktabgacha yoshdagi ikkinchi yarmida nutq tengdoshlari bilan asosiy muloqot vositasiga aylanadi. Bolaning turli xil aloqa vositalarini egallashida etakchi rol kattalarga tegishli.

5) Hayotning birinchi yillaridanoq bola nafaqat boshqa odamlar bilan bevosita muloqotga, balki bilvosita muloqotga ham kiradi: kitoblar, televizor, radio.

Shunday qilib, muloqot bolaning aqliy rivojlanishida muhim rol o'ynaydi. Muloqot jarayonida u atrofdagi dunyoning ob'ektlari, hodisalari haqida ma'lumot oladi, ularning xususiyatlari va funksiyalari bilan tanishadi. Muloqotda bolaning bilimga qiziqishi o'zlashtiriladi. Boshqa odamlar bilan muloqot qilish unga ijtimoiy

muhit, jamiyatdagi xulq-atvor normalari, o'zining kuchli va zaif tomonlari, atrofdagi dunyoga boshqalarning qarashlari haqida ko'p narsalarni o'rganishga imkon beradi. Kattalar va tengdoshlar bilan muloqot qilish, bola o'z xatti-harakatlarini tartibga solish, faoliyatda o'zgarishlar qilish, boshqa odamlarning xatti-harakatlarini tuzatishni o'rganadi. Muloqot rivojlanadi, maktabgacha yoshdagi bolaning hissiy sohasini shakllantiradi. O'ziga xos insoniy his-tuyg'ularning butun doirasi bolaning boshqa odamlar bilan muloqot qilish sharoitida paydo bo'ladi. Gapirish, nutq faoliyati bilan bog'liq psixik funksiyalar ko'pincha sinxronizatsiya jarayonida shakllanadi. Bolasini suyib, uning his-kechinmalarini bilish qobiliyatiga ega bo'lgan ona odatda bolasining psixik rivojlanishida barcha qiliqlarini, ulardan qanday foydalanish malakalarini orttirib boradi.¹

Bolaning kognitiv rivojlanishi, ya'ni fikrlar tarbiyasi, dunyoqarashlarning shakllanishiga ham onaning xulq-atvori katta ta'sir qiladi. Yevropalik mutaxassislarining kuzatishlarida onaning har bir harakati, mimikalari, suyishlari, bolaning tepasida turib, unga qiladigan muomalasi, erkalashlari bora-bora bola o'zlashtiradigan alohida iboralar, so'zlarda namoèn bo'ladi. Shaxsiy kuzatishlarimiz asosida shu narsa ma'lum bo'ldiki, onaning qiliqlari tobora bolaning nutqli-nutqsiz, mantiqiy-mantiqsiz harakatlariga, ishoralariga aylanib boradi, keyinchalik bola alohida so'zlarni talaffuz qila boshlaganda ham beixtiyoronaning mimikalari, talaffuz uslublarini qaytaradi. Shu tariqa onaning bevosita ishtiroki va èrdamida bola dunèni taniydi, o'rganadi, o'zi haqidagi tasavvurlari ko'lami ham borgan sari ortib boradi.

Aynan yuqorida ta'kidlagan "mehrlı muno sabat" tushunchasini tushunish uchun tipik o'zbek oilalaridagi shaxslararo munosabatlarni ko'z oldimizga keltiraylik. Buvilarimiz nabiralarini kuzatar ekan, ko'pincha bola yig'lamasdan turib uning chanqaganligi yoki och qolganligini oldindan his qilib aytishlarini kuzatishimiz mumkin. Buni ham o'ziga xos sog'lom oilaviy muhitda shakllangan ko'nikma, sog'lom muloqot va mehrlı munosabatning bir ko'rinishi deyish mumkin. Ko'plab tadqiqotlar tahlili bolaning ijtimoiy rivojlanishini onasi bilan bo'ladigan kommunikatsiya bilan bog' laydilar. O'tkazilgan tadqiqotlar vaqtida tez tili chiqan bolalarning onalari o'ta ziyrak ekanliklari va bolasining savollariga xushyorlik bilan javob qaytarishlari aniqlangan. Shuningdek, boshqa tadqiqotchilar ham bunday bolalarning onalari farzandining ehtiyojlarini ziyraklik bilan aniqlay olishini hamda unga qachon, nima kerakligini uning yuz harakatlari va ovozidan bilib olishlarini ta'kidlashgan.

¹ H. Abdulkarimov, Ya. Nurumbekova. Oila pedagogikasi G' O'quv –uslubiy majmua. – Guliston: 2017. – 269 bet

Tadqiqotlar yana shuni ko'rsatadiki, endi yurishni boshlayotgan bolalar, ya'ni jismoniy zo'riqishni boshdan kechirayotgan bolalarga mehribonlik ko'rsatilmasa, ularda o'z "Men"ini anglashi va nutqining shakllanishida muammolar yuzaga kelishi mumkin. Agar bolalar hayotining birinchi yilida kimgadir juda mehr bilan bog'lanib qolsa, ikki yoshligida unga qilingan noto'g'ri munosabatlarning noxush ta'siri ham kamroq bo'ladi. Oilaviy shaxslararo munosabatlarda ona roli va timsolining ahamiyati yana shundan iboratki, bola bir yoshga to'lgunga qadar ota va ona shaxsini bir ob'yekt ona sifatida ko'radi.

Oiladagi tarbiyaviy jarayon o'ziga xos xususiyatga ega. Uning oxiri va avvali yo'q. Biz bolani tug'ilgandan boshlab tarbiyalaymiz. Bola otaonasining xatti-harakatlarini taqlid qilish orqali o'rganadi, ular aytgan so'zlarni takrorlaydi. Demak, ota-ona bola shaxsi shakllanishi uchun ideal tarbiyachi bo'lishi kerak. Oiladagi tarbiyaviy jarayon avvalo bola bilan ota-ona o'rtasidagi doimiy muloqotdir. Bolaning tarbiyasi yaxshi bo'lishi uchun uni sevish kerak. Biz bola bilan muloqotga necha minut vaqt ajratamiz? Shuni o'ylab ko'rish kerak. 1 soat vaqt ajratsak, bu yaxshi. Tadqiqotlarning ko'rsatishicha, ota-ona va bola o'rtasidagi muloqot bir sutkada 1,8 soatni tashkil qilar ekan. Ona 35 minut muloqotda bo'lar ekan: «qoming ochmi? nima yeysan?» kabilar tarzida. Bola savol bersa ayrim ota-onalar javob bergisi kelmaydi. Ona ovqat tayyorlash bilan ovora, ota gazeta o'qish bilan. Turli yoshdagi farzandlarda u yoki bu muammo bo'lishini biz . kattalar bilishimiz, unga vaqt ajrata olishimiz kerak. Moddiy g'amxo'rlik bolaga, uning tarbiyasi uchun, muloqoti shakllanishi uchun yetarli emas. Bolaning qalbiga quloq sola bilish muhim. Ota-ona o'rtasidagi nizolar kelib chiqishining sabablaridan biri bolaga e'tibor bermasligidadir. Nima uchun biz hamkasblarimiz bilan, do'stlarimiz bilan qancha muloqotda bo'lsak ham qoniqmaymiz, lekin farzandimiz bilan kam muloqotda bo'lamiz? Bolalar bilan ota-ona o'rtasidagi o'zaro munosabatlarni tashkillashtirish uchun turli to'siqlar xalaqit beradi. Jumladan, band bo'lish «to'sig'i»— ota-onalar doimo band bo'lishadi, bolaga e'tibor berolmaydilar, chunki ularning uy yumushlari ko'p. Bu bolada hissiy rivojlanishning to'xtashiga olib keladi. Ikkinchi to'siq — yoshga bog'liq bo'lib, bunda kattalarning yoshi ulug' bo'lgani uchun Bolani tushunmaydilar. Bolaning ichki dunyosini hisobga ololmaydilar. Kattalar uchun arzimaydigan narsalar bola uchun muhim bo'lishi mumkin. Eski qolip «to'sig'i»— ota-onalar o'z bolasining yoshi ulg'ayib borayotganini sezishmaydi. Farzand ulg'ayib borgan sari ota-onasining u bilan hisoblashishlarini istaydi. Shuning uchun ular o'rtasida tushunmovchiliklar, nizolar tug'iladi. Biz kattalar farzandlarimiz bizni doimo tinglashlarini xohlaymiz, bizga bo'ysunishlarini istaymiz. Ularning mustaqil fikrlarini

eshitishga erinamiz. Demak, kattalar bolaga nisbatan eski qarashlarini yo'qotishlari lozim. Shunda o'rtadagi to'siq yo'qoladi. Tarbiyaviy an'analaridagi «to'siq» — ota-onalar oiladagi ilgarigi

tarbiyaviy ta'sir usullarini qo'llaydilar, bolaning ruhiy rivojlanishi darajasini hisobga olmaydilar. Ular o'z malakalarini oshirish ustida ishlamaydilar. Natijada bola bilan o'rtalarida to'siq paydo bo'ladi, ular bir-birlarini tushuna olmaydilar.

Didaktizm — bunda ota-onalar bolaga doimo aql o'rgatadilar. «Unday qilma,» «bu to'g'ri, bu noto'g'ri» va h.k. Bolaning har bir qadami o'lchanadi, baholanadi. Bu esa bolada zo'riqishni yuzaga keltiradi, asabiy bo'lib qoladi. Demak, yuqoridagi «to'siqlar»ni yo'qotish uchun ota-ona farzandi bilan to'g'ri muloqotda bo'lish yo'llarini izlab topishi kerak. Shundagina bola bilan til topisha olishlari mumkin bo'ladi.

Oilada pedagogik muloqotni tashkil etish metodologiyasi quyidagi asosiy prinsiplarga asoslanishi lozim:

1. Oilaviy munosabatlarning individual xususiyatlarini inobatga olish:

- Har bir oila o'z an'anasi, qadriyatlari va muloqot uslubiga ega bo'ladi.
- Ota-onalar va farzandlar o'rtasidagi munosabatlar xilma-xil bo'lishi mumkin.
- Muloqot metodlari oila a'zolarining yoshi, jinsiy farqi, roli va shaxsiy xususiyatlariga moslashtirilishi kerak.

2. Kommunikativ kompetentlikni shakllantirish:

- Ota-onalar va farzandlar o'rtasida o'zaro hurmat va ishonchga asoslangan muloqotni ta'minlash.
- Ota-ona va farzandlar o'rtasidagi izchil muloqotni rivojlantirish.
- Muloqot ko'nikmalarini muttasil takomillashtirish.

3. Oilaviy muloqotning maqsadli yo'naltirilganligi:

- Oilaviy muloqotning maqsadlari aniq belgilanishi va ularning amalga oshirilishini monitoring qilish.
- Oila a'zolarining ehtiyojlari va qiziqishlarini hisobga olish.
- Oilaviy muloqotni samarali tashkil etish uchun mazmunli va innovatsion yondashuvlarni qo'llash.

4. Oilaviy muloqotning ta'lim-tarbiyaviy xususiyatlarini inobatga olish:

- Oilaviy muloqotda tarbiyaviy ta'sirlarni kuchaytirish.
- Farzandlarning ijtimoiylashuvi, aqliy va ma'naviy rivojlanishiga ko'maklashish.
- Oilaviy qadriyatlar, an'analar va meros o'tkazilishini ta'minlash.

Bu prinsiplar asosida tashkil etiladigan oilada pedagogik muloqot samarali ta'lim-tarbiya jarayonini ta'minlashga xizmat qiladi.

Oilada pedagogik muloqotni tashkil etishning quyidagi asosiy metodlari mavjud:

1. Muloqot mashqlari:

- Ota-ona va farzandlar o'rtasida ijobiy muloqot ko'nikmalarini shakllantirish.
- Muloqot texnikasi, empatik tinglov, o'zini ifodalash malakalarini rivojlantirish.
- Munozara, fikr almashish, savol-javob kabi muloqot turlarini mashq qilish.

2. Oila majlislari:

- Oila a'zolari o'rtasida uchrashuvlar tashkil etish.
- Oilaviy muammolar, rejalar, yutuqlar muhokama qilinadi.
- Hamkorlikdagi qarorlar qabul qilinadi.

3. Rollar o'ynash:

- Ota-ona va farzandlarning turli hayotiy vaziyatlardagi rollarini o'ynash.
- Muloqot uslublarini, xulq-atvorlarni, fikrlash tarzlarini tahlil qilish.
- Muloqot samaradorligini oshirish yo'llarini birgalikda muhokama qilish.

4. Oilaviy konsultatsiyalar:

- Oila a'zolarining muammolarini psixologlar yoki ijtimoiy xodimlar bilan birgalikda muhokama qilish.

- Oilaviy munosabatlarni yaxshilash bo'yicha maslahatlar olish.
- Strategiyalar ishlab chiqish va amalga oshirish.

5. Oilaviy loyihalar:

- Oila a'zolarining qiziqishlariga asoslangan birgalikdagi loyihalar amalga oshirish.

- Oilaning o'ziga xos an'analarini davom ettirish.
- Oilaning ijtimoiy faolligini oshirish.

Ushbu metodlar oilada pedagogik muloqotni samarali tashkil etish, o'zaro tushunish, hurmat va ishonch muhitini yaratishga xizmat qiladi.

XULOSA

Tahlillarimizdan kelib chiqqan amaliy va nazariy xulosalarimizga asoslangan holda quyidagi xulosa qilishimiz mumkin. Oilada pedagogik muloqotni samarali tashkil etish uchun quyidagi muhim jihatlarni e'tiborga olish lozim:

Oila a'zolari o'rtasida ochiq, ijobiy va ishonchli muloqot muhitini yaratish;

Ota-ona va farzandlar o'rtasida o'zaro hurmat, qabul qilish, tushunish asosida muloqot o'rnatish.;

Ota-ona va farzandlar o'rtasida muloqot mashqlarini tashkil etish, empatik tinglov, o'zini ifodalash ko'nikmalarini rivojlantirish.

Oila a'zolarining fikr-mulohazalarini erkin ifodalashlari uchun oilaviy majlislar, rollar o'ynash, oilaviy konsultatsiyalar va loyihalar tashkil etish;

Oila a'zolarining ehtiyojlari va muammolarini birgalikda muhokama qilish, qarorlar qabul qilish jarayonlarida faol ishtirok etishlariga erishish;

Oilaning ijtimoiy faolligini oshirish, innovatsion texnologiyalardan foydalangan holda oilaviy muloqotni rivojlantirish.

Oilada pedagogik muloqotni samarali tashkil etish bo'yicha quyidagi takliflar berilishi mumkin:

Ota-onalarni oilaviy muloqot ko'nikmalarini rivojlantirish bo'yicha o'quv seminarlari, trening va master-klasslarni tashkil etish. Bu ota-onalarga muloqot texnikalarini, empatik tinglovni, o'zini ifodalashni o'rgatadi.

Umumta'lim maktablarida "Oila" fanini joriy etish. Bu fanda oilaviy munosabatlar, ota-ona va farzandlar o'rtasidagi muloqot, oila an'analari, qadriyatlarini o'rgatish lozim.

Mahallalarda oilaviy psixologlar xizmatini rivojlantirish. Oila a'zolarining muammolari, nizolari yuzasidan konsultatsiya berib, oilaviy muloqotni yaxshilashga ko'maklashishi mumkin.

Ommaviy axborot vositalarida oilaviy muloqot, ota-ona va farzandlar o'rtasidagi munosabatlar, oila an'analari haqida ko'rsatuvlar, videochronikalar tayyorlash. Bu oila a'zolariga namuna bo'ladi.

Mahalla va jamoatchilik tashkilotlari bilan hamkorlikda oilaviy bayramlar, an'anaviy tadbirlar tashkil etish. Bu oila a'zolarining birgalikda dam olish, muloqot qilish, an'analarni saqlab qolish imkoniyatlarini yaratadi.

Ushbu takliflarning amalga oshirilishi oila va jamiyat o'rtasidagi o'zaro ta'sirni kuchaytiradi, oilada pedagogik muloqotni samarali tashkil etishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi.T.: Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 01.05.2023-y., 03/23/837/0241-son.
2. Mirziyoev Sh.M. Xalqimizning roziligi bizning faoliyatimizga berilgan eng oliy bahodir. 2-jild. T.: —O'zbekiston, 2018. — 507 b
3. Mirziyoev Sh.M. Niyati ulug' xalqning ishi ham ulug', hayoti yorug' va kelajagi farovon b'ladi. 3-jild.— T.: —O'zbekiston, 2019. — 400 b
4. Zunnunov A. Pedagogika tarixi // Oliy o'quv yurtlari uchun darslik. — T.: 2004. - 335 b. B.55
5. Kalmuratov T.N. Issues of Improving the Management of Family Non-Governmental Preschool Education Organizations. International Journal of Social

Science Research and Review, <http://ijssrr.com> editor@ijssrr.com Volume 4, Issue

6. Erkinjonova, G. (2023). ETNIK-MADANIY TARBIY-BOLA SAXSINI KAMOL TOPTIRUVCHI VOSITA. FORMATION OF PSYCHOLOGY AND PEDAGOGY AS INTERDISCIPLINARY SCIENCES, 2(24), 383-386.
7. Erkinjonova, G. F. Q. (2021). BOLALAR KITOBXONLIGINI RIVOJLANTIRISHDA OILANING ORNI. Scientific progress, 2(2), 339-343
8. Календарова З.К. Мактабгача ва бошланғич таълимда интеграцияни амалга ошириш масалалари // Узлуксиз таълим. – Тошкент, 2014. - № 3.– Б. 14-19. (13.00.00; №1 2018)
9. Календарова З.К. Мактабгача таълим: келажак ислоҳоти// Илим ҳам жамийет. – Нукус, 2018. - № 1. – Б. 65-66. (13.00.00; №1 2018)
10. Kalendarova Z.K. Organization work on developing matematikal presentations of childrens with help didactic games// Eastern European Scientific Journal. – Germany: Ausgabe, 2018. – № 2. – P. 86-93. (13.00.00; №1)
11. Sanginova, G. B. (2024). IMPROVING ORGANIZATION IN THE FIRST ENVIRONMENTAL EDUCATION OF PRESCHOOL CHILDREN. Multidisciplinary Journal of Science and Technology, 4(4), 440-447.
12. Baxodirovna, S. G. (2023). ERTA BOLALIK TA'LIMINI QO'LLAB-QUVVATLASHDA OILALARNING ROLI. QO'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 9, 166-169.
13. Abdurashidov, A., & Turdaliyeva, N. (2023). DEVELOPMENT OF MANUAL WORK IN PRE-SCHOOL EDUCATION. Science and innovation, 2(B2), 282-286.
14. qizi Turdaliyeva, N. A. (2024). MAKTABGACHA YOSHDAGI BOLALAR IJODIY QOBILİYATLARNI RIVOJLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI. GOLDEN BRAIN, 2(7), 48-52.
15. Soliyev Ilhomjon Sobirjonovich, & Boymirzayeva Shakhnoza Olimjon kizi. (2023). Systemic Organization of Professional Competence, Creativity and Innovative Activity of A Future Kindergartener. Journal of Pedagogical Inventions and Practices, 19, 108–112. Retrieved from <https://zienjournals.com/index.php/jpip/article/view/3709>
16. Soliyev, I., & Boymirzayeva, S. (2023). MAKTABGACHA TA'LIM TIZIMIDA INNOVATSION YONDASHUVNING USLUBIY ASOSLARI VA PEDAGOGIK SHART-SHAROITLARI. Наука и инновация, 1(6), 128-129.
17. qizi Boymirzayeva, S. O. (2024). MAKTABGACHA TA'LIM TASHKILOTIDA BO 'LAJAK TARBIYACHINING KREATIVLIGINI RIVOJLANTIRISH. GOLDEN BRAIN, 2(7), 41-47.
18. Imomaliyeva, M. (2024). NODIRA MELODIES OF NAVOI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 10, 121-123.
19. Otto, M., & Thornton, J. (2023). MAKTABGACHA INKLYUZIV TA'LIM SHAROITIDA BOLALAR NUTQINI RIVOJLANTIRISH

TEXNOLOGIYALARI. QO 'QON UNIVERSITETI XABARNOMASI, 408-411.

20. Maxliyoxon, O., & Shaxnozaxon, J. (2024). DRAMA AND ARTISTIC READING IN PRIMARY GRADES: Study guide. *ISBN-13*, 979-8324468415.
21. O Maxliyoxon. (2024). MODERN INTEGRATION OF PRIMARY EDUCATION, ART, PEDAGOGY AND INFORMATION COMMUNICATION. ISBN-13 : 979-8323781928 1, 158
22. Odilova, M. (2024). O'ZBEKISTON TA'LIM TIZIMIDA PISA TESTING ISTIQBOLLARI. *Nordic_Press*, 3(0003).

